

Břevnov

Osada Břevnov je jednou z nejstarších vsí v okolí Prahy. Vznikla jako zázemí nejstaršího mužského kláštera u sv. Markéty v Břevnově. Vsi procházela stará silnice vedoucí na západ. Kolem ní bylo vystavěno i několik usedlostí ve výrazně osamoceném postavení – Ladronka, Kajetánka, Šlajferka. Přitom třeba Kajetánka byla od začátku myšlena i jako přechodné výletní místo, za tím účelem tu byla zbudována i kaple, ke které chodila procesí. Terénně je břevnovské území velkou plání, která se pomalu zvedá směrem k Bílé hoře. Tam daleko od města byl již v 16. století zájezdní hostinec. Tudy přicházely k městu jak poutníci, obchodníci, tak vojska. Před Říšskou branou stávala usedlost Závěrka vedle mytné brány. Vybíralo se tu clo. Dál se již tyčily hradby. Usedlosti se na katastru Břevnova zachovaly, jsou i dál využívány a opraveny. Jen některé zanikly v důsledku výstavby komunikací – Závěrka, Malovanka, Tejnka, Königsmarka.

Hybšmanka

Čp. 1113, Atletická 4

Typická viniční usedlost na svahu mezi Břevnovem a Smíchovem byla vybudována do dnešní podoby ve 2. polovině 18. století. Jméno má podle Marie Anny, manželky Josefa Johanna Hipschmanna, která ji držela v roce 1751. Budova byla klasicistně upravována, hospodářské objekty jsou až z 19. století. Usedlost slouží bydlení. Její pozemky byly rozparcelovány na zahrádky.

Kajetánka

Čp. 30, Radimova 10

V roce 1628 koupila Marie Eusebie rozená ze Šternberka hraběnka z Martinic vinici Kajetánku, možná i s lilem. V roce 1649 byla zásluhou Bernarda Ignáce Martinice vystavěna raně barokní kaple zasvěcená Panně Marii Oettingenské. Chodívala sem velká procesí, roku 1672 ji navštívil i císař Leopold I. Bohužel roku 1822 byla stržena, zůstal jen její osmiboký závěr rekonstruovaný počátkem 70. let 20. století. Martinic nechal na vinici také postavit usedlost a roku 1666 ji daroval theatinskému tedy kajetánskému řádu (odtud název). Po zrušení řádu se usedlost dostala do majetku různých rodin a držitelé se často střídali. V současnosti je v dezolátním stavu. Kajetánka je raně barokní budova se třemi štíty v průčelí s jižní orientací. Kolem se rozkládá zahrada. V její horní části se nachází skleník z roku 1760. V parku jsou sochy Merkura a Cerery, pískovcové vázy a putti.

Kneislovka

Čp. 2339, Atletická 5

Vinice a usedlost se jmenuje po Johanu Andreasovi Kneyssovi, teologovi a protonotáři kapituly u sv. Víta, jenž ji vlastnil od roku 1774. Barokní podobu si zachovala ohradní zeď a zaklenutá brána. Barokní je i kaple založená roku 1724 a zasvěcená sv. Janu Nepomuckému. Mše tu sloužili mniši z Břevnova. V zahradě jsou patrné terasy původní vinice. Usedlost je rekonstruována a slouží bydlení.

Kocourka

Čp. 6, Ve Střešovičkách 36

Kdysi se Kocourkou nazývala celá jižní stráň od Andělky k Břevnovu. Zřejmě po majiteli zdejší vinice. Dnešní domek čp. 6 je původní stará viniční usedlost z poloviny 18. století. Jeho původ musí být ale mnohem starší, je totiž dobře čitelný na van Ouden – Allenově pohledu na Prahu z roku 1685.

Ladronka

Čp. 1028, Tomanova 1

Roku 1688 koupil zdejší pole a vinice generál Filip Ferdinand z Ladronu, po němž se zemědělská usedlost jmenuje (vlastnil i usedlost čp. 121 na smíchovském katastru směrem na jih k Plzeňské ulici). Na břevnovské pláni zbudoval hrabě zájezdní hostinec s hospodářstvím. Obytná budova pochází z 18. století a byla později opravována. Jako hostinec přestala usedlost sloužit po změně v silniční síti a dodnes stojí v zeleném pásu proti vilové zástavbě v solitérním umístění. Po období chátrání byl objekt osídlen squatterry, jež město Praha muselo násilím vystěhovat. Budovy byly nákladně zrekonstruovány a je tu zóna oddechu a kulturní zařízení MČ Praha 6.

Malovanka

Čp. 123, Na Malovance 20

Usedlost pochází ze 17. století, v 18. století tu bývala zájezdní hospoda. Přestavěna byla klasicistně v 19. století. Část budov byla zbořena při rozšiřování Patočkovy ulice. Dochovalo se dvoupatrové stavení a zbytek zahrady.

Spiritka

Čp. 2352, Atletická 11

Původní klášterní usedlost s rozsáhlými vinohrady pochází z konce 16. století. V 18. století ji nazývali i Gayerka. V letech 1766–72 ji vlastnil Jan Spirit, po němž se jmenuje. Před 2. světovou válkou tu byla v provozu cihelna. Po válce na Spiritce hospodařil Státní statek hl. m. Prahy a využíval ji i jako byty. Usedlost sloužila i ministerstvu vnitra, v současnosti je tu hotel. Nepravidelný dvůr obklopuje několik budov. Na jihu stojí sýpka, na východě stodola a chlévy. Obytné stavení je patrové s pavlačí. Na jih a západ vedou dvě vstupní brány.

Šafránka

Čp. 20, Kukulova

Hospodářská usedlost stojí na svahu Břevnova obrácená směrem do údolí Motolského potoka. Vznikla na konci 18. století a byla upravována, v roce 1916 přibyl chlév a stodola. Prostorné nádvoří obklopuje obytný dům a hospodářské stavení. Téměř do konce 20. století byla užívána pro zemědělskou výrobu (Státní statek hl. m. Prahy). Poté budovy rychle chátraly a koncem 90. let 20. století i vyhořela. V současnosti je Šafránka rekonstruována a určena pro luxusní byty.

Šlajferka

Čp. 33, Radimova 2

Usedlost je doložena již v 16. století. Jméno nese po rodině Filipa Adolfa Schleicherta, která ji vlastnila v 18. století. Majitelé se však velmi rychle střídali. V roce 1922 koupila Šlajferku Kongregace školských sester řádu sv. Františka a uskutečnila rozsáhlou přestavbu budov pro účely výuky a ubytování kongregačního gymnázia. Tehdy byla zřízena také kaple. Po druhé světové válce tu nějaký čas byla kulturní síň ONV, známý Klub Na Petynce a také nahrávací studio. V současnosti slouží Šlajferka po rekonstrukci jako charitní dům výše zmiňované Kongregace. Usedlost obklopuje park a ovocný sad. Budova má klasicistní podobu ze 40. let 19. století, na východ se obrací vchodem s balkonem a ozdobnými sloupy.

Tejnka

Čp. 2, Břevnov

Tejnka bývala starým dvorem, jehož původ sahá pravděpodobně hluboko do středověku a nazývala se tak i malá osada vzniklá kolem něj. Ves i dvůr patřily břeňnovským benediktýnům. Tejnka zanikla v 1. polovině 19. století.

Větrník

Čp. 40, U Větrníku 1

Zdejší dvůr stával již koncem 17. století a patřil břeňnovskému klášteru. Válcová věž mlýna je doložena roku 1722, mlelo se tu pro potřeby kláštera do konce století. Roku 1900 byla v novorenesančním stylu přistavěna obytná budova. Objekt je v soukromých rukou a je tu vybudován skvostný penzion s restaurací. K usedlosti náleží okrasná zahrada s parčíkem.